

Formulier om het

Heilig Avondmaal

te houden

met uitgeschreven bewijsteksten

FORMULIER OM HET HEILIG AVONDMAAL TE HOUDEN

Geliefden in den Heere Jezus Christus, hoort aan de woorden der inzetting van het Heilig Avondmaal van onzen Heere Jezus Christus, welke ons beschrijft de heilige apostel Paulus, 1 Kor. 11:23-29.

- 5 *Ik heb van den Heere ontvangen, hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heere Jezus in den nacht in welchen Hij verraden werd, het brood nam¹, en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker na het eten des Avondmaals, en zeide:*
- 10 *Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als gij dien zult drinken, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en dezen drinkbeker zult drinken, zo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt. Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren. Maar de mens beproeve zichzelf, en ete alzo van*
- 15 *het brood en drinke van den drinkbeker. Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.*

- Opdat wij nu tot onzen troost des Heeren Avondmaal mogen houden, is
- 20 ons **vóór alle dingen** nodig dat wij ons tevoren recht *beproeven*; **ten andere**, dat wij het tot dat einde richten, *waartoe* het de Heere Christus verordineerd en ingesteld heeft, namelijk *tot Zijn gedachtenis*.

De waarachtige beproeving van onszelven bestaat in deze drie stukken:

- 1) **Mattheüs 26:26** - En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het en gaf het den discipelen en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam.
Markus 14:22 - En als zij aten, nam Jezus brood, en als Hij gezegend had, brak Hij het en gaf het hun en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam.
Lukas 22:19 - En Hij nam brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het en gaf het hun, zeggende: Dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.

men in het rechte geloof⁹⁷, en in de zalige gemeenschap van Christus wilt laten gedijen; door Hem, Uw lieven Zoon Jezus Christus; in Wiens Naam wij onze gebeden besluiten, gelijk Hij ons geleerd heeft, zeggende:

- 265 *Onze Vader, Die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd.
Uw Koninkrijk kome.
Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzo ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood.*
- 270 *En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.
En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.
Want Uw is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in der eeuwigheid.*

Amen.

97) **Johannes 15:16** - Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, en Ik heb gesteld, dat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, en dat uw vrucht blijve; opdat zo wat gij van den Vader begeren zult in Mijn Naam, Hij u dat geve.

Daarom, bevestigt God daarmede Zijn liefde jegens ons⁹², dat Christus
245 voor ons gestorven is als wij nog zondaars waren, zo zullen wij ook veel
meer door Hem behouden worden van Zijn toorn, nadat wij door Zijn
bloed gerechtvaardigd zijn. Want indien wij met God verzoend zijn door
den dood Zijns Zoons, toen wij nog vijanden waren, veel meer zullen wij
250 behouden worden door Zijn leven, nadat wij met Hem verzoend zijn.
Daarom zal mijn mond en hart des Heeren lof verkondigen, van nu aan tot
in der eeuwigheid.

Amen.

O barmhartige God en Vader, wij danken U van ganser harte, dat Gij uit
grondeloze barmhartigheid ons Uw eniggeboren Zoon tot een Middelaar⁹³
255 en offer voor onze zonden, en tot een spijsje en drank des eeuwigen levens
geschonken hebt⁹⁴, en dat Gij ons geeft een waarachtig geloof, waardoor
wij zulke Uw weldaden deelachtig worden⁹⁵. Gij hebt ons ook, tot sterking
daarvan, door Uw lieven Zoon Jezus Christus het Heilig Avondmaal laten
instellen en verordenen. Wij bidden U, o getrouwe God en Vader, dat Gij
260 door de werking Uws Heiligen Geestes⁹⁶ de gedachtenis van onzen Heere
Jezus Christus en de verkondiging van Zijn dood, ons tot dagelijks toene-

- 92) **Romeinen 5:8** - Maar God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is als wij nog zondaars waren.
Johannes 3:16 - Want also lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.
- 93) **Johannes 3:16** - Want also lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.
Romeinen 8:32 - Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?
- 94) **Johannes 6:45** - Er is geschreven in de Profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.
- 95) **Efeze 2:18** - Want door Hem hebben wij beiden den toegang door één Geest tot den Vader.
Efeze 3:6 - Namelijk dat de heidenen zijn mede-erfgenamen, en van hetzelfde lichaam, en mededeel-genoten Zijner belofte in Christus door het Evangelie;
- 96) **Johannes 6:63** - De Geest is het Die levend maakt; het vlees is niet nut. De woorden die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven.

25 **Ten eerste** bedenke een iegelijk bij zichzelf zijn zonden² en vervloeking³, opdat hij zichzelf mishage, en zich voor God verootmoedige;⁴ aangezien de toorn Gods⁵ tegen de zonden zó groot is, dat Hij die (eer Hij ze ongestraft liet blijven)⁶ aan Zijn lieven Zoon Jezus Christus met den bitteren en smadelijken dood des kruises⁷ gestraft heeft.

30 **Ten andere** onderzoekte een iegelijk zijn hart of hij ook deze gewisse belofte Gods *geloof*,⁸ dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus⁹, vergeven zijn, en de volkomen gerechtigheid van

- 2) **Romeinen 5:8** - Maar God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is als wij nog zondaars waren.
- 3) **Efeze 2:3** - Onder dewelke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende den wil des vleses en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen.
- 4) **Mattheüs 18:4** - Zo wie dan zichzelf zal vernederen gelijk dit kindeken, deze is de meeste in het Koninkrijk der hemelen.
Lukas 18:13 - En de tollenaar van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: O God, zijt mij zondaar genadig.
- 5) **Exodus 20:5** - Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vadersen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen die Mij haten.
Deut. 32:22 - Want een vuur is aangestoken in Mijn toorn, en zal bernen tot in de onderste hel, en zal het land met zijn inkomst verteren en de gronden der bergen in vlam zetten.
- 6) **Romeinen 8:32** - Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?
- 7) **Deut. 21:23** - Zo zal zijn dode lichaam aan het hout niet overnachten, maar gij zult het zekerlijk ten zelve dage begraven; want een opgehangene is Gode een vloek. Alzo zult gij uw land niet verontreinigen, dat u de HEERE uw God ten erve geeft.
Galaten 3:13 - Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt;
- 8) **Romeinen 3:22** - Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen die geloven; want er is geen onderscheid.
- 9) **Handelingen 4:12** - En de zaligheid is in geen ander; want er is ook onder den hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welken wij moeten zalig worden.
Handelingen. 10:43 - Dezen geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam.
Handelingen 13:38 - Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt;
Handelingen 15:11 - Maar wij geloven door de genade des Heeren Jezus Christus zalig te worden, op zulke wijze als ook zij.

Christus¹⁰ hem als zijn eigene toegerekend en geschonken is, ja, zo volkomen¹¹, alsof hij zelf in eigen persoon voor al zijn zonden betaald, en alle gerechtigheid volbracht had.

35 **Ten derde** onderzoek een iegelijk zijn consciëntie of hij ook gezind is, voortaan met zijn ganse leven¹² waarachtige dankbaarheid jegens God den Heere te bewijzen, en voor het aangezicht Gods oprechtelijk te wandelen¹³; insgelijks of hij zonder enige geveinsdheid (alle vijandschap, haat en nijd van harte afleggende)¹⁴ een ernstig voornemen heeft, om van nu voortaan
40 in waarachtige liefde en enigheid met zijn naasten te leven.¹⁵

- 10) **Romeinen 7:24** - Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?
Romeinen 8:32 - Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?
2 Korinthe 5:21 - Want Dien Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.
- 11) **Psalm 16:9** - Daarom is Mijn hart verblijd en Mijn eer verheugt zich; ook zal Mijn vlees zeker wonen.
Handelingen 2:26 - Daarom is Mijn hart verblijd, en Mijn tong verheugt zich; ja, ook Mijn vlees zal rusten in hope;
- 12) **Psalm 116:12** - Wat zal ik den HEERE vergelden voor al Zijn weldaden, aan mij bewezen?
Lukas 7:42 - En als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan, wie van dezen zal hem meer liefhebben?
Romeinen 6:4 - Wij zijn dan met Hem begraven door den doop in den dood, opdat gelijkewijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alsoo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden.
- 13) **Psalm 15:2** - Die oprecht wandelt en gerechtigheid werkt, en die met zijn hart de waarheid spreekt;
Psalm 32:10 - De goddeloze heeft vele smarten; maar die op den HEERE vertrouwt, dien zal de goedertierenheid omringen.
Psalm 50:13 - Zou Ik stierenvlees eten, of bokkenbloed drinken?
Psalm 51:7 - Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen.
- 14) **Efeze 4:31** - Alle bitterheid en toornigheid en gramschap en geroep en lastering zij van u geweerd, met alle boosheid.
Galaten 5:20 - Afgoderij, venijngeving, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedracht, ketterijen,
- 15) **Mattheüs 5:44** - Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief; zegent hen die u vervloeken; doet wel dengenen die u haten; en bidt voor degenen die u geweld doen en die u vervolgen;
Romeinen 12:18 - Indien het mogelijk is, zoveel in u is, houdt vrede met alle mensen.
Efeze 4:32 - Maar zijt jegens elkander goedertieren, barmhartig, vergevende elkander, gelijkewijs ook God in Christus ulieden vergeven heeft.
Efeze 5:2 - En wandelt in de liefde, gelijkewijs ook Christus ons liefgehad heeft en Zichzelf voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer Gode, tot een welriekenden reuk.

220 Terwijl men communiceert, zal men stichtelijk zingen⁸⁹, of sommige hoofdstukken lezen, dienende ter gedachtenis aan het lijden van Christus, als Jes. 53, Joh. 6, 13-18

Geliefden in den Heere, dewijl de Heere nu aan Zijn tafel onze zielen gespijzigd heeft, zo laat ons altezamen Zijn Naam met dankzegging prijzen⁹⁰; en een iegelijk spreke in zijn hart aldus,

Ps. 103:

- 225 1. Loof den HEERE, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijn heiligen Naam.
2. Loof den HEERE, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden;
3. Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest;
4. Die uw leven verlost van het verderf, Die u kroont met goedertierenheid
230 en barmhartigheden.
8. Barmhartig en genadig is de HEERE, lankmoedig en groot van goedertierenheid.
9. Hij zal niet altoos twisten, noch eeuwiglijk den toorn behouden.
10. Hij doet ons niet naar onze zonden, en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden.
235 11. Want zo hoog de hemel is boven de aarde, is Zijn goedertierenheid geweldig over degenen die Hem vrezen.
12. Zover het oosten is van het westen, zover doet Hij onze overtredingen van ons.
240 13. Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de HEERE over degenen die Hem vrezen.

Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft⁹¹, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, en ons alles met Hem geschonken.

89) **1 Korinthe 14:26** - Wat is het dan, broeders? Wanneer gij samenkomt, een iegelijk van u, heeft hij een psalm, heeft hij een leer, heeft hij een vreemde taal, heeft hij een openbaring, heeft hij een uitlegging: laat alle dingen geschieden tot stichting.

90) **Psalm 116:17** - Ik zal U offeren een offerande van dankzegging, en den Naam des HEEREN aanroepen.

91) **Romeinen 8:32** - Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?

195 Ik geloof in den Heiligen Geest. Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen; vergeving der zonden; wederopstanding des vleses; en een eeuwig leven.

Amen.

200 Opdat wij dan met het waarachtige hemelse Brood Christus gespijzigd mogen worden, zo laat ons met onze harten niet aan het uiterlijke brood en wijn blijven hangen; maar onze harten opwaarts in den hemel verheffen⁸⁵, waar Jezus Christus is, onze Voorspraak⁸⁶, ter rechterhand Zijns hemelsen Vaders, waarheen ons ook de artikelen van ons Christelijk geloof wijzen; niet twijfelende, of wij zullen zo waarachtiglijk door de werking des Heiligen Geestes met Zijn lichaam en bloed aan onze zielen gespijzigd en ge-
205 laafd worden, als wij het heilige brood en den heiligen drank tot Zijn gedachtenis ontvangen.

(Bij het breken en uitdelen des broods spreekt de dienaar des Woords:)

Het brood dat wij breken, is de gemeenschap des lichaams van Christus.
210 Neemt, eet, gedenkt en gelooft dat het lichaam onzes Heeren Jezus Christus gebroken is tot een volkomen verzoening van al onze zonden⁸⁷.

(En als hij den drinkbeker geeft:)

215 De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is de gemeenschap des bloeds van Christus. Neemt, drinkt allen daaruit, gedenkt en gelooft dat het dierbaar bloed van onzen Heere Jezus Christus vergoten is tot een volkomen verzoening van al onze zonden⁸⁸.

85) Kolossenzen 3:1 - Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechter hand Gods.

Romeinen 10:9 - Namelijk, indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart geloven dat Hem God uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden.

86) Romeinen 8:34 - Wie is het die verdoemt? Christus is het Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechter hand Gods is, Die ook voor ons bidt.

87) 1 Korinthe 10:17 - Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam; dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn.

88) 1 Korinthe 10:16 - De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?

Allen dan die alzo gezind zijn, die wil God gewisselijk in genade aannemen, en voor waardige medegenoten van de tafel Zijns Zoons Jezus Christus houden. Daarentegen, die dit getuigenis in hun harten niet gevoelen, die eten en drinken zichzelf een oordeel. Waaron wij ook, naar het be-
45 vel van Christus en van den apostel Paulus¹⁶, allen die zich met deze navolgende ergerlijke zonden besmet weten, vermanen van de tafel des Heeren zich te onthouden, en hun verkondigen dat zij geen deel in het Rijk van Christus hebben; als daar zijn: alle afgodendienaars; allen die verstorven heiligen, engelen of andere schepselen aanroepen; allen die den beelden
50 eer aandoen¹⁷; alle tovenaars en waarzeggers¹⁸, die vee of mensen, mitsgaders andere dingen, zegenen, en die aan zulke zegening geloof hechten; alle verachters van God, van Zijn Woord¹⁹, en van de heilige sacramenten²⁰; alle godslasteraars; allen die tweedracht, sekten en muerij in kerken

16) 1 Korinthe 6:9 - Of weet gij niet dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet zullen beërven?

1 Korinthe 10:28 - Maar zo iemand tot ulieden zegt: Dat is afgodenofer; eet het niet, om desgenen wil die u dat te kennen gegeven heeft, en om der consciëntie wil; want de aarde is des Heeren, en de volheid derzelve.

1 Korinthe 11:28 - Maar de mens beproeve zichzelf, en ete alzo van het brood en drinke van den drinkbeker.

Galaten 5:21 - Nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen en dergelijke; van dewelke ik u tevoren zeg, gelijk ik ook tevoren gezegd heb, dat die zulke dingen doen, het Koninkrijk Gods niet zullen beërven.

Efeze 5:5 - Want dit weet gij, dat geen hoereerder, of onreine, of gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het Koninkrijk van Christus en van God.

17) Exodus 20:5 - Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen die Mij haten;

Deut. 5:9 - Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoek aan de kinderen en aan het derde en aan het vierde lid dergenen die Mij haten;

Deut. 27:15 - Vervloekt zij de man die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des HEEREN, een werk van des werkmeesters handen, zal maken en zetten in het verborgene. En al het volk zal antwoorden en zeggen: Amen.

18) Deut. 18:11 - Of een bezweerder, die met bezwering omgaat, of die een waarzeggende geest vraagt, of een duivelskunstenaar, of die den doden vraagt.

Leviticus 20:6 - Wanneer er een ziel is die zich tot de waarzeggers en tot de duivelskunstenaars zal gekeerd hebben, om die na te hoereren, zo zal Ik Mijn aangezicht tegen die ziel zetten en zal haar uit het midden haars volks uitroeien.

19) Lukas 7:30 - Maar de farizeeën en de wetgeleerden hebben den raad Gods tegen zichzelf verworpen, van hem niet gedoopt zijnde.

20) Exodus 4:24 - En het geschiedde op den weg, in de herberg, dat de HEERE hem tegenkwam en zocht hem te doden.

195 Ik geloof in den Heiligen Geest. Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen; vergeving der zonden; wederopstanding des vleses; en een eeuwig leven.

Amen.

Opdat wij dan met het waarachtige hemelse Brood Christus gespijzigt
200 mogen worden, zo laat ons met onze harten niet aan het uiterlijke brood en wijn blijven hangen; maar onze harten opwaarts in den hemel verheffen⁸⁵, waar Jezus Christus is, onze Voorspraak⁸⁶, ter rechterhand Zijns hemelsen Vaders, waarheen ons ook de artikelen van ons Christelijk geloof wijzen; niet twijfelende, of wij zullen zo waarachtiglijk door de werking des Heiligen Geestes met Zijn lichaam en bloed aan onze zielen gespijzigt en ge-
205 laafd worden, als wij het heilige brood en den heiligen drank tot Zijn gedachtenis ontvangen.

(Bij het breken en uitdelen des broods spreekt de dienaar des Woords:)

Het brood dat wij breken, is de gemeenschap des lichaams van Christus.
210 Neemt, eet, gedenkt en gelooft dat het lichaam onzes Heeren Jezus Christus gebroken is tot een volkomen verzoening van al onze zonden⁸⁷.

(En als hij den drinkbeker geeft:)

De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is de
gemeenschap des bloeds van Christus. Neemt, drinkt allen daaruit, gedenkt
215 en gelooft dat het dierbaar bloed van onzen Heere Jezus Christus vergoten is tot een volkomen verzoening van al onze zonden⁸⁸.

85) Kolossenzen 3:1 - Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechter hand Gods.
Romeinen 10:9 - Namelijk, indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart geloven dat Hem God uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden.

86) Romeinen 8:34 - Wie is het die verdoemt? Christus is het Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechter hand Gods is, Die ook voor ons bidt.

87) 1 Korinthe 10:17 - Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam; dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn.

88) 1 Korinthe 10:16 - De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?

Allen dan die alzo gezind zijn, die wil God gewisselijk in genade aannemen, en voor waardige medegenoten van de tafel Zijns Zoons Jezus Christus houden. Daarentegen, die dit getuigenis in hun harten niet gevoelen, die eten en drinken zichzelf een oordeel. Waarom wij ook, naar het be-
45 vel van Christus en van den apostel Paulus¹⁶, allen die zich met deze navolgende ergerlijke zonden besmet weten, vermanen van de tafel des Heeren zich te onthouden, en hun verkondigen dat zij geen deel in het Rijk van Christus hebben; als daar zijn: alle afgodendienaars; allen die verstorven heiligen, engelen of andere schepselen aanroepen; allen die den beelden
50 eer aandoen¹⁷; alle tovenaars en waarzeggers¹⁸, die vee of mensen, mitsgaders andere dingen, zegenen, en die aan zulke zegening geloof hechten; alle verachters van God, van Zijn Woord¹⁹, en van de heilige sacramenten²⁰; alle godslasteraars; allen die tweedracht, sekten en muiterij in kerken

16) 1 Korinthe 6:9 - Of weet gij niet dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet zullen beërven?

1 Korinthe 10:28 - Maar zo iemand tot ulieden zegt: Dat is afgodenofer; eet het niet, om desgenen wil die u dat te kennen gegeven heeft, en om der consciëntie wil; want de aarde is des Heeren, en de volheid derzelve.

1 Korinthe 11:28 - Maar de mens beproeve zichzelf, en ete alzo van het brood en drinke van den drinkbeker.

Galaten 5:21 - Nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen en dergelijke; van dewelke ik u tevoren zeg, gelijk ik ook tevoren gezegd heb, dat die zulke dingen doen, het Koninkrijk Gods niet zullen beërven.

Efeze 5:5 - Want dit weet gij, dat geen hoereerder, of onreine, of gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het Koninkrijk van Christus en van God.

17) Exodus 20:5 - Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen die Mij haten;
Deut. 5:9 - Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen en aan het derde en aan het vierde lid dergenen die Mij haten;

Deut. 27:15 - Vervloekt zij de man die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des HEEREN, een werk van des werkmeesters handen, zal maken en zetten in het verborgene. En al het volk zal antwoorden en zeggen: Amen.

18) Deut. 18:11 - Of een bezweerder, die met bezwering omgaat, of die een waarzeggen- den geest vraagt, of een duivelskunstenaar, of die den doden vraagt.

Leviticus 20:6 - Wanneer er een ziel is die zich tot de waarzeggers en tot de duivels- kunstenaars zal gekeerd hebben, om die na te hoereren, zo zal Ik Mijn aangezicht tegen die ziel zetten en zal haar uit het midden haars volks uitroeien.

19) Lukas 7:30 - Maar de farizeeën en de wetgeleerden hebben den raad Gods tegen zichzelf verworpen, van hem niet gedoopt zijnde.

20) Exodus 4:24 - En het geschiedde op den weg, in de herberg, dat de HEERE hem tegenkwam en zocht hem te doden.

55 en wereldlijke regeringen begeren aan te richten²¹; alle meinedigen²²; allen die hun ouders en overheden ongehoorzaam zijn²³; alle doodslagers, kivers, en die in haat en nijd tegen hun naasten leven²⁴; alle echtbrekers, hoerders, dronkaards, dieven, woekeraars, rovers, spelers, gierigaards²⁵, en al degenen die een ergerlijk leven leiden²⁶. Deze allen, zolang zij in zulke zonden blijven²⁷, zullen zich van deze spijs (welke Christus alleen voor 60 Zijn gelovigen verordineerd heeft²⁸) onthouden, opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde.

Maar dit wordt ons, geliefde broeders en zusters, niet voorgehouden om de verslagen harten der gelovigen kleinmoedig te maken²⁹, alsof niemand tot het Avondmaal des Heeren gaan mocht, dan die zonder enige zonde wa-

-
- 21) Galaten 5:20 - Afgoderij, venijnging, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedracht, ketterijen
- 22) Psalm 15:3 - Die met zijn tong niet achterklapt, zijn metgezel geen kwaad doet, en geen smaadrede opneemt tegen zijn naaste.
- 23) Romeinen 1:30 - Oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hovaardigen, laatdunkenden, vindere van kwade dingen, den ouders ongehoorzaam.
- 24) Psalm 50:19 - Uw mond slaat gij in het kwade, en uw tong koppelt bedrog.
Jesaja 1:15 - En hals gijlieden uw handen uitbreidt, verberg Ik Mijn ogen voor u; ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet; want uw handen zijn vol bloed.
- 25) Hebreëen 13:4 - Het huwelijk is eerlijk onder allen, en het bed onbevlekt; maar hoerders en overspelers zal God oordelen.
1 Korinthe 6:9 - Of weet gij niet dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet zullen beërven?
1 Timotheüs 1:10 - Den hoerders, dien die bij mannen liggen, den mensendieven, den leugenaars, den meinedigen, en zo er iets anders tegen de gezonde leer is.
- 26) 2 Korinthe 6:3 - Wij geven geen aanstoot in enig ding, opdat de bediening niet gelasterd worde.
- 27) Ezechiël 18:26 - Als de rechtvaardige zich afkeert van zijn gerechtigheid, en onrecht doet, en sterft in dezelve, hij zal in zijn onrecht dat hij gedaan heeft, sterven.
- 28) 1 Korinthe 10:21 - Gij kunt den drinkbeker des Heeren niet drinken en den drinkbeker der duivelen; gij kunt niet deelachtig zijn der tafel des Heeren en der tafel der duivelen.
- 29) Romeinen 7:13 - Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre. Maar de zonde is mij de dood geworden, opdat zij zou openbaar worden zonde *te zijn*, werkende mij door het goede den dood; opdat de zonde bovenmate werd zondigende door het gebod.
Romeinen 8:26 - En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen.

waar Hij onze sterfelijke lichamen⁸⁴ aan Zijn verheerlijkt lichaam gelijk maken, en ons tot Zich nemen zal in eeuwigheid.

Verhoor ons, o God en barmhartige Vader, door Jezus Christus, Die ons aldus heeft leren bidden:

- 175 *Onze Vader, Die in de hemelen zijt,
Uw Naam worde geheiligd.
Uw Koninkrijk kome.
Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, also ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood.*
- 180 *En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.
En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.
Want Uw is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in der eeuwigheid.*

185 Wil ons ook door dit Heilig Avondmaal sterken in het algemeen ongetwijfeld Christelijk geloof, waarvan wij belijdenis doen met mond en hart, sprekende:

Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

190 En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onzen Heere; Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria; Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle; ten derden dage wederom opgestaan van den doden; opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders; vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.

-
- 84) Filippenzen 3:21 - Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking waardoor Hij ook alle dingen Zichzelven kan onderwerpen.
1 Korinthe 15:53 - Want dit verderfelijke moet onverderfelijke aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijke aandoen.
1 Thessalonicenzen 4:13 - Doch, broeders, ik wil niet dat gij onwetende zijt van degenen die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt gelijk als de anderen, die geen hoop hebben.

155 Barmhartige God en Vader, wij bidden U dat Gij in dit Avondmaal (waar-
 160 in wij oefenen de heerlijke gedachtenis van den bitteren dood van Uw lie-
 ven Zoon Jezus Christus) door Uw Heiligen Geest in onze harten wilt be-
 werken⁷⁵ dat wij ons met waarachtig vertrouwen aan Uw Zoon Jezus
 Christus hoe langer hoe meer overgeven, opdat onze bezwaarde en versla-
 165 gen harten⁷⁶ met Zijn waarachtig lichaam en bloed, ja, met Hem, waarach-
 tig God en mens, het enige hemelse Brood⁷⁷, door de kracht des Heiligen
 Geestes gespijzigd en gelaafd worden; en dat wij niet meer in onze zon-
 den, maar Hij in ons en wij in Hem leven, en zó waarachtiglijk het nieuwe
 en eeuwige Testament⁷⁸ en Verbond der genade deelachtig zijn mogen, dat
 wij niet twifelen of Gij zult eeuwiglijk onze genadige Vader zijn⁷⁹, ons
 170 onze zonden nimmermeer toerekenende⁸⁰, en met alle dingen aan lichaam
 en ziel verzorgende, als Uw lieve kinderen en erfgenamen⁸¹.

Verleen ons ook Uw genade dat wij, getroost ons kruis op ons nemende⁸²,
 onszelven verloochenen, onzen Heiland belijden, en in alle droefenis met
 170 een opgeheven hoofd onzen Heere Jezus Christus uit den hemel verwach-
 ten⁸³,

- 75) **Johannes 6:29** - Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij ge-
 looft in Hem Dien Hij gezonden heeft.
 76) **Mattheüs 11:28** - Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u
 rust geven.
 77) **Johannes 6:33** - Want het Brood Gods is Hij Die uit den hemel nederdaalt, en Die der
 wereld het leven geeft.
 78) **Jeremia 31:31** - Zie, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Isa-
 raël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken;
 79) **2 Korinthe 6:18** - En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren
 zijn, zegt de Heere, de Almachtige.
 80) **Romeinen 4:8** - Zalig is de man welken de Heere de zonde niet toerekent.
 81) **Romeinen 8:37** - Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem Die ons
 liefgehad heeft.
 82) **Lukas 9:23** - En Hij zeide tot allen: Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene
 zichzelf, en neme zijn kruis dagelijks op en volge Mij.
Lukas 14:27 - En wie zijn kruis niet draagt en Mij navolgt, die kan Mijn discipel niet
 zijn.
Mattheüs 10:38 - En die zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, is mijns niet
 waardig.
Mattheüs 16:24 - Toen zeide Jezus tot Zijn discipelen: Zo iemand achter Mij wil kom-
 en, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op en volge Mij.
 83) **Lukas 21:28** - Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog en heft uw
 hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is.

65 re³⁰. Want wij komen niet tot dit Avondmaal om daarmede te betuigen dat
 wij in onszelven volkomen en rechtvaardig zijn³¹; maar integendeel, aan-
 gezien wij ons leven buiten onszelven in Jezus Christus zoeken, zo beken-
 nen wij daarmede dat wij midden in den dood liggen³². Daarom, al is het
 dat wij nog vele gebreken en ellendigheid in ons bevinden³³, als namelijk:
 70 dat wij geen volkomen geloof hebben³⁴, dat wij ons ook met zulken ijver
 om God te dienen niet begeven, als wij schuldig zijn; maar dagelijks met
 de zwakheid onzes geloofs, en de boze lusten onzes vleses te strijden heb-
 75 ben³⁵; nochtans, desnietteenstaande, overmits ons (door de genade des
 Heiligen Geestes) zulke gebreken van harte leed zijn, en wij begeren tegen
 ons ongeloof te strijden³⁶ en naar alle geboden Gods te leven³⁷; zo zullen

- 30) **Mattheüs 26:23** - En Hij antwoordende zeide: Die de hand met Mij in den schotel in-
 doopt, die zal Mij verraden.
 31) **Psalm 32:1** - Een onderwijzing van David Welgelukzalig is hij wiens overtreding ver-
 geven, wiens zonde bedekt is.
Romeinen 4:11 - En hij heeft het teken der besnijdenis ontvangen *tot* een zegel der
 rechtvaardigheid des geloofs, die *hem* in de voorhuid was toegerekend; opdat hij zou
 zijn een vader van allen die geloven in de voorhuid zijnde, teneinde ook hun de recht-
 vaardigheid toegerekend worde.
 32) **Efeze 2:1** - En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misda-
 den en de zonden,
Romeinen 5:12 - Daarom, gelijk door één mens de zonde in de wereld ingekomen is,
 en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken
 allen gezondigd hebben.
Romeinen 7:10 - En het gebod, dat ten leven was, hetzelfde is mij ten dood bevonden.
 33) **Galaten 5:17** - Want het vlees begeert tegen den Geest, en de Geest tegen het vlees;
 en deze staan tegen elkander, alzo dat gij niet doet hetgeen gij wildet.
 34) **Markus 9:24** - En terstond de vader des kinds, roepende met tranen, zeide: Ik geloof,
 Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp.
Lukas 17:6 - En de Heere zeide: Zo gij een geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt
 tegen dezen moerbezieboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant; en hij zou
 u gehoorzaam zijn.
 35) **Romeinen 7:23** - Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet
 mijns gemoeds, en mij gevangenneemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is.
Galaten 5:16 - En ik zeg: Wandelt door den Geest, en volbrengt de begeerlijkheid des
 vleses niet.
 36) **Markus 9:24** - En terstond de vader des kinds, roepende met tranen, zeide: Ik geloof,
 Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp.
 37) **Filippenzen 3:12** - Niet dat ik het alrede gekregen heb of alrede volmaakt ben; maar
 ik jaag daarnaar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook ge-
 grepen ben.
Romeinen 7:22 - Want ik heb een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen
 mens.

wij gewis en zeker zijn dat geen zonde noch zwakheid, die nog (tegen onzen wil³⁸) in ons overgebleven is, ons kan hinderen dat ons God niet in genade zou aannemen, en alzo dezer hemelse spijs en drank waardig en deelachtig maken.³⁹

80 **Ten andere**, laat ons nu ook overdenken waartoe ons de Heere Zijn Avondmaal heeft ingezet: namelijk, dat wij zulks doen zouden tot Zijn gedachtenis. Maar aldus zullen wij Zijner daarbij gedenken:

85 **Eerstelijk**, dat wij ganselijk in onze harten vertrouwen dat onze Heere Jezus Christus (naar luid van de beloften die den voorvaderen in het Oude Testament van den beginne af geschied zijn⁴⁰) van den Vader in deze wereld gezonden is, ons vlees en bloed heeft aangenomen⁴¹, den toorn Gods (onder welken wij eeuwiglijk hadden moeten verzinken) van het begin Zijner menswording tot het einde Zijns levens op aarde voor ons heeft gedragen,

-
- 38) **Romeinen 7:19** - Ik dan doe datzelve nu niet meer, maar de zonde die in mij woont.
Romeinen 8:20 - Want het schepsel is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil die het der ijdelheid onderworpen heeft;
- 39) **Johannes 6:32** - Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel, maar Mijn Vader geeft u het ware Brood uit den hemel.
- 40) **Genesis 3:15** - En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult Het de verzenen vermorzelen.
Genesis 22:18 - En in uw Zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde, naardien gij Mijn stem gehoorzaam geweest zijt.
2 Samuël 7:12 - Wanneer uw dagen zullen vervuld zijn en gij met uw vaderen zult ontslapen zijn, zo zal Ik uw zaad na u doen opstaan, dat uit uw lijf voortkomen zal, en Ik zal zijn koninkrijk bevestigen.
Galaten 3:16 - Nu zo zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: En den zaden, als van velen; maar als van één: En uw Zaad, Hetwelk is Christus.
- 41) **Hebreeën 2:14** - Overmits dan de kinderen des vleses en bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks derzelve deelachtig geworden, opdat Hij door den dood tenietdoen zou dengene die het geweld des doods had, dat is den duivel,

140 **Daarbenevens**, dat wij ook door denzelfden Geest onder elkander, als lidmaten van één lichaam⁷⁰, in waarachtige broederlijke liefde verbonden worden; gelijk de heilige apostel spreekt:⁷¹ Eén brood is het, zo zijn wij velen één lichaam; dewijl wij allen één brood broods deelachtig zijn. Want gelijk uit vele graankorrels één meel gemalen en één brood gebakken wordt, en uit vele beziën, samengeperst zijnde, één wijn en drank vliet en zich ondereen vermengt; alzo zullen wij allen, die door het waarachtig geloof Christus ingelijfd zijn⁷², door broederlijke liefde, om Christus onzes lieven Zaligmakers wil, Die ons tevoren zo uitnemend heeft liefgehad⁷³, altezamen één lichaam zijn, en zulks niet alleen met woorden, maar ook met de daad jegens elkander bewijzen⁷⁴.

145 Daartoe helpe ons de almachtige, barmhartige God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, door Zijn Heiligen Geest.

150 Amen.

Opdat wij dan dit alles mogen verkrijgen, laat ons onszelven voor God verootmoedigen, en Hem met waarachtig geloof om Zijn genade aanroepen:

-
- 70) **Romeinen 12:4** - Want gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden alle niet dezelfde werking hebben.
- 71) **1 Korinthe 10:17** - Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam; dewijl wij allen één brood broods deelachtig zijn.
- 72) **Romeinen 12:5** - Alzo zijn wij velen één lichaam in Christus, maar elkeen zijn wij elkanders leden.
Romeinen 15:5 - Doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u dat gij eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus,
- 73) **Johannes 13:34** - Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt.
Johannes 15:12 - Dit is Mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijkerwijs Ik u liefgehad heb.
- 74) **1 Johannes 3:18** - Mijne kinderkens, laat ons niet liefhebben met het woord, noch met de tong, maar met de daad en waarheid.
Galaten 5:6 - Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis enige kracht, noch voorhuid, maar het geloof, door de liefde werkende.
Jakobus 2:14 - Wat nuttigheid is het, mijne broeders, indien iemand zegt dat hij het geloof heeft, en heeft de werken niet? Kan dat geloof hem zalig maken?

125 Uit deze inzetting des Heiligen Avondmaals van onzen Heere Jezus Christus zien wij, dat Hij ons geloof en betrouwen op Zijn volkomen offerande⁶² (die eenmaal aan het kruis geschied is⁶³) als op den enigen grond en fundament onzer zaligheid wijst, waar Hij onzen hongerigen en dorstigen zielen tot een waarachtige spijs en drank⁶⁴ des eeuwigen levens geworden is. Want door Zijn dood heeft Hij de oorzaak van onzen eeuwigen honger en kommer, namelijk de zonde, weggenomen⁶⁵, en ons den levendmakenden Geest verworven⁶⁶; opdat wij door dien Geest⁶⁷ (Die in Christus, als in het Hoofd, en in ons als Zijn lidmaten woont⁶⁸) met Hem waarachtige gemeenschap zouden hebben, en al Zijn goederen, het eeuwige leven, de gerechtigheid en de heerlijkheid, deelachtig worden⁶⁹.

- 62) **Johannes 3:15** - Opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.
Johannes 6:35 - En Jezus zeide tot hen: Ik ben het Brood des levens; die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten.
- 63) **Hebreeën 10:14** - Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden.
Galaten 6:14 - Maar het zij verre van mij dat ik zou roemen, anders dan in het kruis van onzen Heere Jezus Christus, door welken de wereld mij gekruisigd is, en ik der wereld.
- 64) **Johannes 6:51** - Ik ben het levende Brood Dat uit den hemel nedergedaald is; zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. En het brood dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld.
- 65) **Genesis 3:17** - En tot Adam zeide Hij: Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw en van dien boom gegeten, waarvan Ik u gebod, zeggende: Gij zult daarvan niet eten, zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt, en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens.
- 66) **Johannes 6:63** - De Geest is het Die levend maakt; het vlees is niet nut. De woorden die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven.
- 67) **1 Korinthe 12:13** - Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot één Geest gedrenkt.
Efeze 5:9 - Want de vrucht des Geestes is in alle goedheid en rechtvaardigheid en waarheid.
- 68) **Johannes 15:5** - Ik ben de Wijnstok, en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen.
Psalm 133:2 - Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op den baard, den baard van Aäron, die nederdaalt tot op den zoom zijner klederen.
- 69) **1 Korinthe 1:30** - Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing;
Kolossenzen 2:10 - En gij zijt in Hem volmaakt, Die het Hoofd is van alle overheid en macht.

90 en alle gehoorzaamheid en gerechtigheid der Goddelijke wet voor ons heeft vervuld⁴²; voornamelijk toen Hem de last van onze zonden, en van den toorn Gods, het bloedige zweet in den hof uitgedrukt heeft⁴³; waar Hij gebonden werd, opdat Hij ons zou ontbinden; daarna ontelbare smaadheden geleden heeft⁴⁴, opdat wij nimmermeer te schande zouden worden⁴⁵;
 95 onschuldig ter dood veroordeeld is⁴⁶, opdat wij voor het gericht Gods zouden vrijgesproken worden⁴⁷; ja, Zijn gezegend lichaam aan het kruis heeft laten nagelen⁴⁸, opdat Hij het handschrift onzer zonden daaraan zou hech-

- 42) **Hebreeën 4:15** - Want wij hebben geen Hogepriester Die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest, doch zonder zonde.
Romeinen 8:3 - Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vlees, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees;
Jesaja 53:4 - Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten, die heeft Hij gedragen; doch wij achtten Hem dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was.
- 43) **Mattheüs 26:42** - Wederom ten tweeden male heengaande, bad Hij, zeggende: Mijn Vader, indien deze drinkbeker van Mij niet voorbij kan gaan, tenzij dat Ik hem drinke, Uw wil geschiede.
Lukas 22:44 - En in zwaren strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. En Zijn zweet werd gelijk grote druppelen bloeds, die op de aarde afliepen.
- 44) **Jesaja 53:3** - Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten en verzocht in krankheid; en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht.
Romeinen 15:3 - Want ook Christus heeft Zichzelven niet behaagd, maar gelijk geschreven is: De smadingen dergenen die U smaden, zijn op Mij gevallen.
Psalm 69:10 - Want de ijver van Uw huis heeft mij verteerd; en de smaadheden dergenen die U smaden, zijn op mij gevallen.
- 45) **2 Korinthe 8:9** - Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden.
- 46) **Jesaja 53:8** - Hij is uit den angst en uit het gericht weggenomen; en wie zal Zijn leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land der levenden; om de overtreding mijns volks is de plaag op Hem geweest.
- 47) **Romeinen 8:1** - Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar den Geest.
Romeinen 8:33 - Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het Die rechtvaardig maakt.
2 Korinthe 5:10 - Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus, hopdat een iegelijk wegdrage hetgeen door het lichaam *geschiedt*, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad.
- 48) **Kolossenzen 2:14** - Uitgewist hebbende het handschrift dat tegen ons was, in inzettingen bestaande, hetwelk, zeg ik, enigerwijze ons tegen was, en heeft datzelve uit het midden weggenomen, hetzelve aan het kruis genageld hebbende;

100 ten; en heeft also de vervloeking van ons op Zich geladen⁴⁹, opdat Hij ons met Zijn zegening vervullen zou; en heeft Zich vermederd tot in de allerdiepste versmaadheid en angst der hel⁵⁰, met lichaam en ziel, aan het hout des kruises, toen Hij riep met luider stem: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?⁵¹ opdat wij tot God zouden genomen, en nimmermeer van Hem verlaten worden; en heeft eindelijk met Zijn dood en bloedstorting⁵² het nieuwe en eeuwige Testament⁵³, het verbond der genade en 105 der verzoening⁵⁴, besloten, toen Hij zeide: Het is volbracht⁵⁵.

En opdat wij vastelijk zouden geloven dat wij tot dit genadeverbond behoren, nam de Heere Jezus in Zijn laatste Avondmaal het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het en gaf het Zijn discipelen en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn ge-

- 49) **Deut. 21:23** - Zo zal zijn dode lichaam aan het hout niet overnachten, maar gij zult het zekerlijk ten zelve dage begraven; want een opgehangene is Gode een vloek. Alzo zult gij uw land niet verontreinigen, dat u de HEERE uw God ten erve geeft.
Galaten 3:13 - Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die aan het hout hangt;
- 50) **Filippenzen 2:8** - En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelve vermederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja, den dood des kruises.
- 51) **Psalm 22:2** - Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten, verre zijnde van Mijn verlossing, van de woorden mijns brullens?
Matth. 27:46 - En omtrent de negende ure riep Jezus met een grote stem, zeggende: Eli, Eli, lama sabachthani? Dat is: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?
- 52) **Jesaja 53:11** - Om den arbeid zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen.
Efeze 1:5 - Die ons tevoren verordinaerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus in Zichzelve, naar het welbehagen van Zijn wil.
Efeze 2:6 - En heeft ons medeopgewekt, en heeft ons medegezet in den hemel in Christus Jezus.
- 53) **Hebr. 10:16** - Want nadat Hij tevoren gezegd had: Dit is het verbond dat Ik met hen maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten geven in hun harten, en Ik zal die inschrijven in hun verstanden.
Hebr. 8:8 - Want hen berispende, zegt Hij tot hen: Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, en Ik zal over het huis Israëls en over het huis van Juda een nieuw verbond oprichten.
- 54) **Galaten 3:18** - Want indien de erfenis uit de wet is, zo is zij niet meer uit de belofte; maar God heeft ze Abraham door de belofte genadiglijk gegeven.
- 55) **Joh. 19:30** - Toen Jezus dan den edik genomen had, zeide Hij: Het is volbracht; en het hoofd buigende, gaf den geest.

110 dachtenis⁵⁶. Desgelijks, na het Avondmaal, nam Hij den drinkbeker, en gedankt hebbende gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit; deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed, hetwelk voor u en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden; doet dat, zo dikwijls als gij dien zult drinken, tot Mijn gedachtenis; dat is: zo dikwijls als gij van dit 115 brood eet, en van dezen beker drinkt, zult gij daardoor, als door een gewisse gedachtenis⁵⁷ en pand, vermaand en verzekerd worden van deze Mijn hartelijke liefde en trouw jegens u⁵⁸, dat Ik voor u (daar gij anders den eeuwigen dood hadt moeten sterven⁵⁹) Mijn lichaam aan het hout des kruises in den dood geve⁶⁰, en Mijn bloed vergiete, en uw hongerige en dorstige zielen met dit Mijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed tot het eeuwige 120 leven spijze en lave⁶¹, even zekerlijk als een iegelijk dit brood voor zijn ogen gebroken, en deze beker hem gegeven wordt, en gij die tot Mijn gedachtenis met uw mond eet en drinkt.

- 56) **Mattheüs 26:26** - En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het en gaf het den discipelen en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam.
Markus 14:22 - En als zij aten, nam Jezus brood, en als Hij gezegend had, brak Hij het en gaf het hun en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam;
Lukas 22:19 - En Hij nam brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het en gaf het hun, zeggende: Dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.
1 Korinthe 11:24 - En als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.
- 57) **Exodus 12:14** - En deze dag zal ulieden wezen ter gedachtenis en gij zult hem den HEERE tot een feest vieren; gij zult hem vieren onder uw geslachten tot een eeuwige inzetting.
Exodus 13:9 - En het zal u zijn tot een teken op uw hand en tot een gedachtenis tussen uw ogen, opdat de wet des HEEREN in uw mond zij, omdat u de HEERE door een sterke hand uit Egypte uitgevoerd heeft.
1 Korinthe 5:7 - Zuivert dan den ouden zuurdesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt, gelijk gij ongezuurd zijt. Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.
- 58) **Johannes 13:34** - Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt.
Johannes 15:13 - Niemand heeft meerder liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden.
- 59) **Romeinen 5:6** - Want Christus, als wij nog krachteloos waren, is te zijner tijd voor de goddelozen gestorven.
- 60) **Johannes 3:14** - En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, malzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden.
- 61) **Johannes 6:54** - Die Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.